

**TO‘GARAK MASHG‘ULOTLARINING TURLI MUAMMOLARNI HAL
QILISH UCHUN NAZARIY BILIM VA AMALIY TAJRIBADAN
FOYDALANISH O‘ZINI O‘ZI ANGLASHGA HISSA QO‘SHISH**

Ankabaev Raxim Turg‘unovich

CHDPU «Tasviriy san‘at va dizayn» kafedrası

katta o‘qituvchisi. +99890 901-93-95

Maqolada tasviriy san‘at talabalarilarining zamonaviy pedagogik texnologiyalarni bilim, malaka va ko‘nikmalar shakllantirish, yangi innovatsion metodlar hamda talabalar bilimini baholash mezonlari, darsdan tashqari vaqtlarida to‘garak mashg‘ulotlarida shug‘ullanishga qaratilgan. To‘garak mashg‘ulotlarining turli muammolarni hal qilish uchun nazariy bilim va amaliy tajribadan foydalanish o‘zini o‘zi anglashga hissa qo‘shish

Oliy ta‘limda tasviriy san‘at yo‘nalishi talabalari egallashi lozim bo‘lgan bilim, ko‘nikma va malakalar takomillashtirish uchun to‘garaklarida amalda bajarish orqali talabalarda ko‘nikmalarini shakllantirish, rivojlantirishga qaratilgan o‘quv-metodik ta‘minoti bo‘lishi kerak. To‘garak mashg‘ulotlari jarayonini yanada takomillashtirish maqsadida yangi innovatsion metodlar hamda talabalar bilimini baholash mezonlari ishlab chiqilishi lozim. To‘garak mashg‘ulotlarining turli muammolarni hal qilish uchun nazariy bilim va amaliy tajribadan foydalanishga tayyorligi xamda qobiliyati sifatida bilim, ko‘nikma, ta‘limning mavjudligi, shaxsiy o‘zini o‘zi anglashga hissa qo‘shish, dunyodagi o‘z o‘rnini topish usuli vazifalarni belgilaydi

Tasviriy san‘at to‘garak mashg‘ulotlari uchun malakaning bunday muhim xususiyatlarini qobiliyatlarni samarali ishlatish sifatida qayd etadilar; yaxshi ish (chizilgan asarlari-rangtasvir, qalamtasvir, miniatyura, yasangan buyumlar-yog‘och o‘ymakorligi, amaliy san‘at namunalari) qilish qobiliyati; professional faoliyatni amalga oshirishni ta‘minlaydigan bilim, ko‘nikma, tajriba kompleksi shakllantirish.

To‘garak mashg‘ulotlarida olgan bilimlarni, ko‘nikmalarni va tajribalarni bo‘lajak o‘qituvchilar kelajak hayotida muayyan vaziyatlarda ishlatish orqali

o'ziga qo'yilgan vazifani yechimini topadilar. Ularning ijodiy ishlari bilan tashkil etilgan ko'rgazma va tanlovlar talabalardagi yutuq va omadsizliklarni to'g'ri qabul qilib, to'g'ri xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi¹.

To'garak mashg'ulotlarida bo'lajak mutaxassisning tegishli tasviriy san'at yo'nalishi bo'yicha nazariy bilim, amaliy ko'nikma va malakalar hamda ta'lim jarayonida orttirilgan shaxsiy hamda kasbiy ko'nikmalarga ega bo'ldi. To'garaklarda olgan bilimlari ham bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda samarali usul ekanligi o'z isbotini topdi. ilmiylik, izchillik va uzviylik; nazariya va amaliyot uyg'unligi; fanlararo integratsiya, ijtimoiy taraqqiyotga moslik; ta'lim mazmunining tushunarligi, ko'rgazmalilik, faollik, bilimlarning puxtaligi; individual, kreativ va boshqa tamoyillar ustuvorlik kasb etadi.

To'garak mashg'ulotlarida kasbiy madaniyatning kasbiy ahamiyatli tarkibiy qismlari, quyidagi prinsiplar o'zaro hamkorlik qiladi: kasbiy tayyorgarlik modelini takomillashtirish, kasbiy faoliyat bilan xar doim aloqa o'rnatish, talabalarda o'z-o'zini bilishni o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish jarayonida ijodkorlik (ijodiy salohiyatni rivojlantirish), fanlararo bog'liqligi (bilimlarning turli sohalarining o'zaro bog'liqligi, o'qitish shakli va usullarining uzviyligi), ta'limning fundamental bilimlarning chuqurligi va barqarorligi, o'z-o'zini o'qitish qobiliyati. Yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash vazifalariga muvofiq bo'lajak o'qituvchilarning shaxsini shakllantirish muammolarini hal qilish, shu jumladan: o'quv jarayonida olingan bilim, ko'nikma va malakalarini mustahkamlash va chuqurlashtirish; ilmiy-ijodiy tasavvurni va talabalarning madaniyat darajasini oshirish; ularning ijodiy fikrlashlari hamda bilim, ko'nikma va malakalarini amalda qo'llash qobiliyatini rivojlantirish; talabalarning mustaqil ijodiy faoliyat ko'nikmalarini shakllantirish, ijodiy izlanishga intilish, innovasiya,

¹ Султанов Х.Э. Талабалрни касбий фаолиятга тайёрлашда кўргазма ва танловларнинг ўрни/Педагогика илмий-назарий ва методик журнал//Т.: №!, -2016. Б. -116.

rasionalizatorlik va ixtirochilik faoliyatini amalga oshirish; oqilona tashkil etish va bo'sh vaqtdan unumli foydalanish.

Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarida bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish maqsadida ijodkorlikga tayyorgarlik xususiyatlari tarbiyalanadi, ijodiy faoliyatga yo'naltirishga sabab bo'ladi, darsdan tashqari to'garak mashg'ulotlarida shug'ullanish shunchalik o'ziga jalb qiladiki, talabalarni vaqtini bo'sh o'tkazish istagi umuman yo'qoladi.

To'garaklarda ijodiy mashg'ulotlar bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarida estetik didni shakllantirib qolmay, balki ularni ko'rgazmalarga borishi tasviriy san'at, amaliy san'ati asarlari bilan tanishtiradi va yangi asarlar yaratish, ularga zarur ijodiy bilimlarni beradi, ijodiy ko'nikmalarini rivojlantiradi va shu bilan birga ularni iqtidori bo'yicha kasblarga yo'naltiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Тошкент вилояти Чирчиқ давлат педагогика институти фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 213-сон қарори // Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 14.04.2021 й., 09/21/213/0330-сон.

2. Sultanov Kh.E., Marasulova I.M., Bakhriev I.S., Ankabaev R.T. The Need for Creation of a Cluster of Pedagogical Innovations in the System of Continuous Education / International Journal of Psychosocial Rehabilitation, ISSN: 1475-7192// Vol. 24, Issue 05, 2020: -R. 6586-6591.

3. Султанов Х.Э, Анкабоев Р. “Ёш мусаввир тўғараги” Услубий кўлланма /Низомий номидаги ТДПУ// Т.:-2017: - Б. 64;

4. Инновационные методы обучения на занятиях по изобразительному искусству Султанов Хайтбой Эралиевич, Анкабаев Рахим Тургунович, Хасанова Нигорахон Сайдахматовна, Чориева Нилуфар Шайдиловна

5. Актуалнкые вапрасы современной Самара,20-23марта
2017г.101.103

6. The role and significance of the landscape genre in the fine arts
EPRA International Journal of Research and Development **Volume: 5, Issue:3,
March 2020 ISSN: 2455-7838(Online)** R.T.Ankabaev, I.S.Bakhriev,
M.J.Mahmudov, M.T.Irbutaeva

7. Kukiev Boburmirzo Bahodir Ugli, (2020) Problem-based learning
technology in teaching auxiliary projection techniques. *Journal of Critical
Reviews*, 7(6), 917-921.

8. Sh.K.Murodov. E.M.Mirzayev Hayitov.J.M. (2021). Определя
параметров отсеков поверхностей второго порядка по заданному объему
central asian journal of mathematical theory and computer sciences. Муғаллим
хэм үзликсиз билимлендириў, Volume 02 Issue 05. ISSN 2660-5309.

9. Hayitov.J.M.(2022).Muhandislik grafikasi fanlarini axborot-
kommunikasiya texnologiyalari yordamida o'qitish orqali talabalarni ijodkorlik
qobilyatini oshirish. *Science and education scientific journal*. ISSN 2181-
0842.VOLUME 3, ISSUE 11.

10. N. Valiyev. Chizmachilik. (geometrik chizmachilik). O'quv
qo'llanma. – T.: 2013.

11. Pulat Adilov,. (2018). New View to Executing Sketch and Technical
Drawing *Eastern European Scientific Journal* (ISSN 2199-7977) Journal 102-104.

12. Jumayev.I.O. (2021) Muhandislik grafikasi fanlarida uch o'lchamli
fazoni auto cad dasturidan foydalanib qo'llash usullari va ahamiyati. "Муғаллим
хэм үзликсиз билимлендириў" 99-101-b.

13. Jumayev. I.O. (2021) Chizmalarni autocad dasturida chizishda
dasturning mavjud murakkabliklarini qo'lda chizishga moslashtirish (o'rgatish)
usullari. Муғаллим хэм үзликсиз билимлендириў. 94-99-b.

14. Ш.К., Муродов (2019). Лойихалаш ишларида кўпёкликларни
ўрганишга бўлган зарурият ҳақида. "Фарғона давлат университети "тасвирий
санъат ва мусиқа фани ўқитувчиларини тайёрлашнинг долзарб муаммолари"
мавзусида республика илмий - амалий анжумани материаллари".26-29.

15. Shaydulloyevich, B. K. (2020). Increasing students' graphic literacy
through teaching the sciences of drafting and descriptive geometry. *European
Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8 (4), Part II, 75-78.

16. Achilov Nurbek Norboy o'g'li, Bekqulov Quдрat Shaydulloyevich, Ko'kiyev Boburmirzo Baxodir o'g'li & Jumayev Isroil Omandovlat o'g'li (2020). Methods of developing creative abilities in children. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8 (10), Part II, 151-153.

17. Bekqulov Quдрat Shaydulloyevich., Kukiyeв Boburmirzo Bahodir ugli., Avazova Guzal Rustambek qizi. (2020). The works in the framework of five initiatives at chirchik state pedagogical institute in tashkent region. *EPRA International Journal of Research and Development*, 5 (3), p. 411-412.

18. Boizaqova, S. A., Bekqulov Q.Sh. (2021). Ko'rinishlar mavzusni tushuntirishda detal modelini o'ziga qarab o'rganishning ahamiyat. *Academic research in educational sciences*, 2(3), 96-101.

19. Ko'kiyev, J. S., Bekqulov Q.Sh. (2021). Muhandislik grafikasi fanlarini boshqa fanlar bilan bog'liqligi. *Academic research in educational sciences*, 2(3), 34-39.

20. *Bekqulov Q.Sh. (2021). Chizmachilik va chizma geometriya fanlarini o'qitish orqali o'quvchilarni grafik savodxonligni oshrish. "Экономика и социум" №10(89), С. 1314-1319.*

21. *Bekqulov Q.Sh. (2021). Ortogonal proyeksiyalarni qayta tuzish usullaridan foydalanib talabalarning fazoviy tassavurlarini rivojlantirish. "Экономика и социум" №10(89), С. 1314-1319.*

22. Q.SH.Bekqulov. (2020) Chizmachilik va chizma geometriya fanlarini o'qitish orqali o'quvchilarning grafik savodxonligni oshrish. *Мaktab va hayot*, № 2, 3-4.

23. Achilov N N., Ko'kiyev.B.B., Bekqulov.Q.Sh., Yaqqol atsvirlarni bajarishda AutoCAD dasturidan foydalanib loyihalash, *Муғаллим ҳам үзликсиз билимлендириў*, № 2, 122-125.

24. Bekqulov Q.Sh., To'laganova H. Chizmachilik fanidan o'quvchilarning fazoviy tasavvurini oshirishda tugallanmagan chizmalardan foydalanish. *Муғаллим ҳам үзликсиз билимлендириў*, № 3, 111-113.

25. Boizaqova Sh.A., Bekqulov Q.Sh. Ko'rinishlar mavzusni tushuntrishda detal modelini o'ziga qarab o'rganishning ahamiyati. *Муғаллим ҳам үзликсиз билимлендириў*, № 3, 117-120.

26. Bekqulov Q.Sh., Boizaqova Sh.A. Muhandislik grafikasi fanlarini boshqa fanlar bilan bog'liqligi. *Муғаллим ҳам үзликсиз билимлендириў*, № 3, 113-117.

27. Bekqulov Q.Sh. O'quvchilar yo'l qo'yadigan tipik xatolarni tizimga solish va prognoz qilish oldini olish choralari. *Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў*, № 3, 105-107.

28. Sh.K.Murodov.E.M.Mirzayev Nayitov.J.M. (2021). Определяя параметров отсеков поверхностей второго порядка по заданному объему *central asian journal of mathematical theory and computer sciences*. *Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў*, Volume 02 Issue 05|. ISSN 2660-5309.

29. Achilov Nurbek Norboy o'g'li (2020). The use and importance of the three-dimensional features of the auto cad program in drawing projects in public schools. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8 (3) Part II, 189-192.

30. Kukiev, B., O'g'li, N. N. & Shaydulloyevich, B. Q. (2019). Technology for creating images in autocad. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 7 (12), 49-54.

31. Achilov Nurbek Norboy o'g'li (2020). Pedagogical and psychological fundamentals of formation of space imagination and creative ability in students. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8 (4), Part II, 38-40.

32. Achilov N.N., Ko'kiyev B.B., Bekqulov Q. Sh. Yaqqol tasvirlarni bajarishda autocad dasturidan foydalanib loyihalash. *Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў илимийметодикалық журналы №2 2020 ISSN 2181-7138*.

33. **Achilov N.N (202)**. Chizmachilikda oddiy qirqimlar bajarish orqali o'quvchilarning fazoviy tasavvurini shakllantirish. *Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў илимийметодикалық журналы №2 ISSN 2181-7138*.

34. Achilov Nurbek Norboy Uglu Methods of Using Game Technologies in the Development of Lesson Effectiveness and Creative Abilities in Drawing Lessons *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, Vol. 24, Issue 05, 2020 ISSN: 1475-7192.

35. Xalimov Moxir, Achilov Nurbek, Bekqulov Quadrat, Xo'jaqulov Elbek, Ko'kiyev Boburmirzo (2020). Chizmachilik va chizmageometriya fanlarida burchak topishning bazi usullari. *Физика математика фанлари журналы*, 4(1), 47-52.

36. Mokhir, K., Nurbek, A., Quadrat, B., Elbek, K., & Boburmirzo, K. (2020). Some methods of finding angle in the sciences of drawing and drawingmetry. *journal of physics and mathematics*, 4(1), 47-52.

37. Achilov, N. N. O. (2020). Maktablarda chizmachilik darslarini o'qitish metodlari va ularni tashkil qilish prinsiplari. *Academic research in educational sciences*, (3), 280-286.

38. Achilov, N. N. (2020). Develop students' spatial imagination by making simple cuts in drawing. *Муғаллим ҳам үзликсиз билимлендириў илимийметодикалық журналы № 2 2020 ISSN 2181, 7138*.

39. Ugli, A. N. N., Saidazimovich, B. I., & Jabbarovich, M. M. (2020). Muhandislik grafikasida multimediyaning tutgan o'rni. *Academic research in educational sciences*, (4), 639-646.

40. Achilov, N. N. (2022). Bo'lajak pedagoglarning kreativligini rivojlantirish usullari. *Academic Research in Educational Sciences*, 3(6), 650–654.

41. Achilov Nurbek Norboy ugli (2021). The use of simple clippings to form a spatial image. *"Экономика и социум"*, 10(89), 1307-1312.

42. Achilov, N. N. (2020). Methods of increasing the effectiveness of the lesson using visual aids in the teaching of drawing science. *Экономика и социум*, (11), 35-39.

43. Qudrat Shaydulloyevich Bekqulov, Yig'ish chizmalarini detallarga ajratishda yo'l qo'yadigan tipik xatolar. *Academic research in educational sciences*, 1 (3), 321-325.

44. *Xalimov M., Bekqulov Q.* Chizmachilik fanini o'qitishda interaktiv metodlarni qo'llash zaruriyati. *Муғаллим ҳам үзликсиз билимлендириў, № 3*, 102-105.

45. Bekqulov Q.Sh., To'laganova H. Muhandislik grafikasi fanlarida talabalar chizma bajarishda yo'l qo'yadigan tipik xatolar. *Муғаллим ҳам үзликсиз билимлендириў, № 3*, 107-111.

46. Kokiyeu, B.B. (2020). Present-day problems of drawing science. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8 (4), 203-205.

47. Valiev, A'zamjon Ne'matovich. "Oddiy geometrik shakllarning istiqbolli xususiyatlari va uni o'rganishdagi masalalar haqida". *Central asian journal of nazariy va amaliy fanlar*, 2.4 (2021): 54-61.

48. Boburmirzo, Kukiev., Achilov, Nurbek, Norboy o'g'li & Bekqulov, Qudrat, Shaydulloyevich. (2019). Technology for creating images in autocad. *European Journal of Research and Reflection in Educational Science*. 7 (12), 49-54-220.

49. Singh R. R., Kumar K., Bagchi G. te Effectiveness of Computer

Aided Instruction (CAI) as a Supplementary Tool for Teachers in Classroom Teaching.

50. Sampedro, G. A., Rachmawati, S. M., Ugli, K. S. D., Kim, D. S., & Lee, J. M. SimuPrint: A Printing Path Simulation Tool for Additive Manufacture.

51. Rahimova X. R. O'zbekistonda zamonaviy va milliy tasviriy san'atida ayol va ona obrazi yaratilgan rassomlar asarlarini tahlil qilish //Science and Education. – 2022. – T. 3. – №. 1. – С. 765-770.

52. Bo L. N. Web-Based Learning Environment and Effectiveness of Zoom Classes: The Moderating Role of Teacher Attitude in Online Setting //Higher Education and Oriental Studies. – 2021. – T. 1. – №. 1.

53. Норбоева Д. О. Суд-қонун устуворлигининг асоси //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 2. – С. 1243-1247.

54. Boburmirzo Bakhodir ugli Kokiyev. (2022). USING COLLABORATIVE LEARNING TECHNOLOGIES IN DRAWING LESSONS. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(11), 212–215.

55. Adilov, P., Tashimov, N., & Seytimbetov, S. (2019). Computer-Test Control of Knowledge of Students in Engineering Graphics. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies (IJPSAT)*, 17(2), 193-195.

56. Seytimbetov, S. M. (2022). Talabalarning ijodkorlik obilyatini geometrik shakllarni parametrlash masalalari orqali rivojlantirish. *Бошқарув ва Этика Қоидалари онлайн илмий журналы*, 2(3), 27-32.

57. Maratovich, S. S. (2022). Talabalarda konstruktorlik qobiliyatini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o'ri. *Conferencea*, 50-53.

58. Maratovich, S. S. (2022). The Role of Creative Issues in Developing Students' Design Ability. *Central asian journal of arts and design*, 3(5), 21-27.

59. Maratovich, S. S. (2022). Talabalarning ijodkorlik qobiliyatini konstruksiyalash masalalari orqali rivojlantirish. *Zamonaviy ta'lim: muammo va yechimlari*, 1, 114-119.

60. Samat Maratovich Seytimbetov (2022). Muhandislik kompyuter grafikasi fanidan foydalanib talabalarning ijodkorlik qobiliyatini rivojlantirish. *Science and Education*, 3 (11), 829-833.

61. Мурадов, Ш. К., Ташимов, Н. Э., & Рахматова, И. И., Кукиев Б. Б. (2017). Сечение поверхностей 2-го порядка общего вида по эллипсу заданной площади. *Молодой ученый*, (50), 99-102.

62. Ваходир о'ғ, К. К. В. (2022, June). Yordamchi proyeksiyalash

usulining proyeksiyalash usullaridan farqli jixatlari. In *E Conference Zone* (pp. 327-328).

63. Ko'kiyev, Boburmirzo. "Chizmachilik va chizma geometriya fanlarining bugungi kundagi muammolari." *PEDAGOGS jurnali* 2.2 (2022): 4-7.

64. Ko'kiyev, Boburmirzo. "Chizmachilik va chizma geometriya fanlarining bugungi kundagi muammolari." *pedagogs jurnali* 2.2 (2022): 4-7.

65. Baxodir o'g, Ko'kiyev Boburmirzo. "Chizmachilik va chizam geometriya fanlarini o'qitishdagi ba'zi muammolar." *Yangi o'zbekistonda milliy taraqqiyot va innovasiyalar* (2022): 268-271.

66. Nurmuradovich, Eshmurodov Axmadjon. "Talabalarni chizmachilik darslarida geometrik yasashlarni bajarishga o'rgatishning innovatsion metodlari." *Ta'lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali* (2022): 109-110.

67. Boburmirzo Baxodir o'g'li Ko'kiyev. (2021). O'quv qo'llanma / Ishonchli hamkor nashiryoti.

68. Kukiev, Boburmirzo Bahodir Ugli. "Chizmachilik va chizma geometriya fanlarini rivojlanish tarixi." *Academic research in educational sciences* 3 (2020): 309-314.

69. Chenfeld, Mimi Brodskiy. *Yosh bolalar uchun ijodiy tajribalar*. Heinemann, Greenwood Publishing Group, Inc., 88 Post Road West, PO Box 5007, Westport, CT 06881-5007, 2002.

70. ugli Kokiyeu, B. B. (2022). Chizma darslarida hammolik o'rganish texnologiyalaridan foydalanish. *Galaxy xalqaro fanlararo tadqiqot jurnali*, 10 (11), 212-215.

71. Boburmirzo, K. O. K. I. Y. E. V. "METHODOLOGICAL EFFICIENCY OF SOLVING POSITIONAL PROBLEMS IN THE AUXILIARY PROJECTION METHOD." *Public Education* (2021): 49-51.

72. ugli Kokiyeu, Boburmirzo Bahodir. "CHIZZMA DARSLARIDA HAMMOLIK O'RGANISH TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH". *Galaxy xalqaro fanlararo tadqiqot jurnali* 10.11 (2022): 212-215.

73. Ozodboyev, I. O. (2022). DRAWING ASSEMBLY DRAWINGS USING AUTOCAD COMPUTER GRAPHICS SOFTWARE. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(11), 1085-1091.

